

**Placcaet vande Eertzhertoghen onse Alderghenadichste
Heeren en Princen, verbiedende de schandalen ende exertiten
die eenighe soo hunne ondersaten als andere doen ende
gebruycken tot verachtinge van onse H. Catholijcke
Apostolijcke Roomsche religie**

<https://hdl.handle.net/1874/10181>

PLACCAET

VANDE

Eertzhertoghen onse Alder-

Ghenadichste Heeren ende Princen/ ver-
biedende de schandalen ende exercitien die eenighe soo hunne
onderlaten als andere doen ende gebruycken tot verachtinge
van onse H. Catholycke/ Apostolycke Roomsche Keligie.

Item

PLACCAET

Vande Eertshertoghen

ouer de gemuyteneerde Soldaten.

Ghepubliceert den 12. Decembris/ 1609.

Item

Ordonnantie ende Placcaet gemaect ende
ghestatueert byde Eertzhertoghen/ teghen het disputeren
ende debatteren ter sake van de Keligie/ &c.

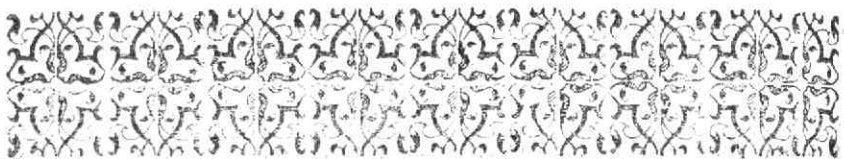
Item hier is by gheuoecht

Translaet wt den Hoochduytsche,

Vande Ligue ofte Verbintnisse die de Catho-
lycke Voysten van Duytschlandt onder den an-
deren booz den tijt van negen Jaren ge-
maect ende besloten hebben/ int
epnde vanden Jare 1609.

Ghedruft int Jaer 1610.

Privilegie.

Dertzhertoghen laten toe ende permitteren Rutgere Wel-
pius geswozen Boeckdrucker van desen Hove alleen te mo-
ghen drucken dit tegenwoordich Eurt ende Placcact ende
boven dien generalyck alle Placcaten ende Ordinantien by hun-
lynden ghemaccht oft alsnoch te maken in Duytsch / Fransoyt /
met scherp verbode aen alle andere Boeckdruckers / deselve in geen-
der manieren na te drucken / oft elders gedruet alhier te vercoope /
op de pene en boeten breeder verclaert / inde opene brieven vā hare
Hoochedē hem tot dien eynde verleent / op heden den 23. vā Mey.
Anno seftchien hondert ende negghen.

Ondertceekent

Berthp.

Ende inden Raede van Brabant gijeteceekent.

Buschere.

De Eertshertoghen.

Ons E. A. Lieben ende getrouwen die Cancelier ende Landen van onse Graede van Brabant / salust ende dilectie. Also wy om te verhoeren de ruste van dese Nederlanden / naer so lange ende gheduerighe affsietten / hebben beweghen gheweest / ende goet ghevonden / mette Staten vande Vereenichde Prouintie te slupen het tractaet van het Bistant vander Maent van Ayrli lestleden / ende onder andere parate by tselve te accorderen ende Inwoonders der selver Prouintien de vyfje hateringe / traffige ende commercie inde Landen van onse ghehoorsae n sepe / midt hem stil ende perselliche inde selve met onse andere ondersaten ghedraghende / sonder dooreenighe wercken oft propoosten contrarie aen het Verhuligne Catholijck / Apostolijck / Roomsche ghelooft waer van wy professie maken / hem te gheben eenich schandael / in welcke conformiteyt wy verhoopt hebben dat hem een pegelick soude ghedraghen hebben / aen zhemercht onse meynninghe ende intentie noyt anders en is gheweest dan daetelich / volcomelijck / ende in alder siner te onderhouden ende doen onderhouden t'voors. tractaet / tselve verwachtende van weghen der voors. Staten / naer het goet ghevoelen dat wy van hem hebben.

Soe eest nochtans dar men ghewace gheworden is / t'zedert sekere tijt herwaerts / dat eenighe turbulentie ende oppoerighe gheesten van daghe te daghe pooren ende trachten soo dooz predicatien als onbehoorlijche vergaderinghen by nachten / ende andersins dooz schandaelse seften en woorden te altereren ende verleyden onse voors. goede ondersaten / ende hem op te roepen en te verweken tot veranderinghe ende nieuwigheyt / contrarie aen ons voors. heplich Catholijck Ghelooft.

Dacromme zoo eest / dat wy dese sake aenghemeret / willende hier inne versien om voozder quaet te schouwen / hebben by advijfen van die van ons Raeden verboden ende verbieden midt desen aen allen persoonen van wat qualiteyt oft conditie so zyn / so woouende als frequenterende in de voors. Lande van onse ghehoorsae inheyt / te predicken dogmatteeren / of te strepen eenighe ghereprobeerde leerlinge contrarie wesende aen ons voors. heplich Ghelooft en Catholijche Religie oft de wetten ende traditien der selver / t'zo in publijck oft in eenighe particuliere oft secreete vergaderingen. Ghelijck wy ooc wel erpesselijck verbieden aen alle onse ondersaten ende inwoonders vande voors. Landen en Prouintien van onse onderdanicheyt hem egheensins te vanden / assisteren / oft hem te transporteren der voors. predicatien ende verboden vergaderinghen / so wel bi men als byn den de Limiten ende palen van onse voors. Landen / Opene van te verballen in arbitrale anende / een eenich bannissement ter arbitrage vande Rechtters der plaetsen daer sulcke schandalen ende contabentie gheschieden souden moghen.

Wydmerende ende bevalende daer en hoven aen allen ende eenon verghelicken comende van buiten ende frequenterende onse voors. Landen / dat gheduerende den tijdt van hem verheyden negotiatic ende andersins / so hem stil sullen ghedraghen / sonder in enige maniere hem te moepen oft onderwinden van te disputeren / op het stuck vanden Staet / ofse vande Religie / ende sonder te houden doen oft bedrijven et niet propoost oft arte van schandael / of te singen eenighe Psalmen by de Catholijche / Apostolijche / Roomsche Kercke niet toe-

ghelaten / t'zj int openbaer oft bederckelijcke. Ende sullen also doende ontfan-
gen ende gehonden worden in alle bypicheyt en versekerheyt al eben eens / ende
gelijck t' selve gheaccordeert is geweest den ondersaten van den Coninck van
Grootbraytaignen / hanterende de Contactrijcken van Spaignien / volghende
d'inhouden van t'achste Artijckel van het voorsz. Tractaet. Op pene dat de
ouertreders ende daer teghens doende sullen ghestraft worden by de Gerecht-
der plaetsen / daer alsulcke contraventie gheschieden souden / naer ghegheent-
heyt ende heysch van t' misdaet oft contraentie.

Ende in ghevolghe van dien / als dus danighe hun sullen binden inde Ker-
ken / oft eenighe devote plaetse van onse voorsz. Landen (waer toe nochtans sy
niet en sullen bedwounghe worden) sullen gheshouden wesen te betooghen de
selve eere ende reberentie / t'zj gheduerende den dienst Gods oft andersins / ge-
lijck andere inwoonders en ondersaten van onse Provincien zijn doende. Alsoo
sy oock sullen gheshouden wesen deselve eere te bewijzen op de straten versege-
nende het Heyligh Sacrament des Altaers oft eenighe Processien vande gee-
nelichheyt / of ten minsten hun ter zijden ende bukten weers / te vertrecken /
sonder daor ferten / teeckenen oft woorden eenige demonstrantie ter contrarie
te doen tot schandale ende ontstichtinghe van anderen / op de pene als boven.

Ende aengaende de ghene die herwaerts over sullen willen comen reside-
ren oft woonen / t'zj wt de voorsz. vereenichde Provincien / oft tot andere Co-
ninckrijcken / en neutrale Landen / wy verstaen dat volgens den achtentwin-
tichsten Article van t' voorsz. Bestant hun sal t' selve by wesen ende toegelaten
worden /mits dat sy daer Catholijckelicheit leuen / gelijc onse andere ondersats
ende voorsz. onderhoudenende de Politijcke Wetten / Constitutien / ende andere
ordinantie aldaer verkundicht / t'zj van onsen t'weghen / oft vande Wethoude-
ren der Steden ende plaetse van hunner respectiue residentie / Op pene dat an-
dersins doende / oft hun beroemende openlijck dat sy eenighe andere dan de
Catholijcke Apostolijcke Roomsche Gelighe zijn belijvende / arbitralijcke ghe-
strafte te worden als infracteurs ende ouertreders vant voorsz. Bestant / ende
perturbateurs vande ghemeene ruste.

Ende ten eynde dat van dese onse teghenwoordige ordinantie ende verbod-
niemant onwetenschap oft ignorantien soude mogen pretenderen / ordineren
ende bevelen wy u dat ghy van stonden aen ende sonder verreck de selve doet
kundighen ende publiceren in alle de Steden ende plaetsen van onsen Landen
ende Hertochdomme van Brabant ende van Quermaeze / daerinnen ghewoon-
lijck is wtroepinghen ende publicatien te doen / ende tot onderhoudenisse ende
obserbatie van diere procedeert ende doet procederen teghens d'ouertreders
ende onghehoorzame by executie vande penen voorsz. sonder eenighe gunste /
dissimulatie ofte verdach / Des te daene / niet d'pesser aenleef geen wy u vol-
comen macht / autoriteyt ende sonderlingh bevel. Ordineren en bevelen allen
ende eenen pegelicken / dat sy u t' selve doende ernstlichen verstaen en obedieren
want ons alsoo ghelieft. Ghegheven in onse Stadt van Brusselle onder onsen
contreseghel hier op ghedruet in Placcate den lesten daer van December / in
Jaer ons Heeren 1609.

By de Eertshertoghen
In hunnen Raede.

D'enghen.

Hier begint het Placcaet teghen de Ghemuyteneerde.

O Vermidts dooz d'opzochede en mufterje die der geweeft en geseft
 zijn in dese Nederlanden/ veroorzaect dooz d' ongebonden verzeijpht en
 verleydinge des Krijchs volcx/ de woos hreft soo verre ghetommen is/ dat
 vele van hen luden haer gewent ofte onderstaen hebben dze ofte meer
 malen hen daer toe te begeuen/ en andere hebbende gheweest Officiers/ of on-
 derhouden inden Krijchleger en Garnisoenen (zijnde bysonderlick verplichte
 sodanige onwilligede/ beroerte ofte mufterje te beletten en vooz te comen/ als
 luden vereert met bedieninge/ verscheyden besoldinghe/ en vergelden als an-
 deren) om in hare vzyphette leuen en te ghebruycken de ouergroote en buyten
 redene Contributie/ ofte medegevinghe/ sonder dienen/ hen hebben ghevoecht
 en versegelt met de anderen / daer af ghevolcht is tot grooten na deel van mijn
 Heere den Coninck/ en de onse/ de groote ongelucken ende schade die peder be-
 kent zijn/ tot onschattelike verdervinghe van onse Onderdanen / dooz hunne
 ouerdadige verdukinghe aengherecht en buyten reden zijnde/ dat lieden van
 sodanigen leuen en voorbeelt ons dienen/ noch min hare wooninge in onse lan-
 den souden hebben. Iybben by ons besloten/ hen lieden ons quijt te maken. Or-
 donneren en beuelen wel wdzukelick/ dat alle Soldaten/ so te voer als te peer-
 de/ van wat conditie/ statie/ en Garnisoen die zijn/ als haer hebbende laten bin-
 den in dze verscheyden mufternen ofte opzocheden/ en de gene die als hoof-
 den en Officiere/ in eenige ver seluige zijn gheweest / ofte oock daer nae Offi-
 cieren / ofte onderhouden inden voozsz. Krijch/ slegher gheweest zijn/ haer heb-
 bende laten binden in eenighe bande vooznoemde beroerte/ sullen ghebanneert
 zijn/ ende vertrecken wt alle onse vooznoemde Landen van hupden date deses
 ende den 15. der Maent Januarij / vanden toecomenden Jare 1610. sonder
 meer daer in weder te keeren ofte in te comen / op verbeurte vanden liue alle
 hare goederen ende middelen.

Ende ouermits wy verstaen dat eenige van haer lieden met ofte sonder pas-
 goozt zijn bliuende en woonende in verscheyden steden van onsen Landen/ wy
 beuelen/ dat zijnde bande bouen gemelde sy lieden hebben te gehoozamen onse
 ordonnantie en Placcaet onder de selue verbeurte en pene / met teghenstaende
 dat splieden hen hebbende neder geslagen en burgers gewozden zijn. Ter executie
 van dien ordonneren en beuelen wy aen alle onse Officiere en Krijchs Ouer-
 ste en aen alle anderen van onsen vooznoemde Nederlanden dat den voozsepede
 tijdt geepndicht zijnde/ sy executeren en doen executeren tegh haer sonder eenig-
 ghe dissimulatie ofte vruysinge met alle rigeur macht en daet van dese gesepde
 onse Ordonnantie en Placcaet/ als teghen ongehoozamen/ gebannen en ver-
 zekers van onse Ordonnantie / Ordineren vooz eenen pghelicken dese sal
 grijpen/ vangen/ openbaren oft brenghen/ leuendich of doot vooz mijn Heere
 Ferdinando de Woiffchet/ van onsen ghesem. rade en verhoozder generael van
 Krijchs volck van zijne Ma. ofte andere onse Magistraten van Steden ende
 vlieden van onse ghesepde Nederlanden by ende twintich Croonen vooz elck
 hoof/ welck hem terstont sal betaelt wozden by den voozsz. Verhoozder gene-
 rael/ bouen de genietinge vande rechte helft van hare verbeurde goederen dat
 van nu vooztaen wy haer gheuen ende toestaen vander helft in ghemetinghe
 ofte beneficie van Hospitaal Rael. Ende op dat niemant onwetenheijt vooz
 en wende / ordonneren wy aen de voozsz. Verhoozder generael / dat sy dese
 onse Ordonnantie ende Placcaet doet publiceren dooz openbare wtroepinghe

in onse Houe/ende andere ghewoonlicke plaetsen.

Ghedaeht tot Bruyffel onder den naem ende ghehuym Zeghel
den 12. van December, 1609. S. V. T.

Albert.

Ter Ordonnantie van hare Hoocheden.

Prats.

Inder Stede van Brussel den 12. dach van December/ 1609. de Griffier
vande generale verhooringhe/ onderreckerent Certificceert/ dat vooz beuel
ende Ordonnantie van mijn Heere Ferdinando de Woiffelhot vanden ge-
hepin/ Gaede van hare Hoocheden ende Verhoozder generael van hare
Krijchslaghers / is gheweest gepubliceert by Trompet slach en openbare wo-
roep het vooz. Plaetaet ter plaetse vanden Houe van hare Hoocheden/ en an-
dere gewoonlicke ter presentie/ Caⁿ Doⁿ Martijn Ladou de Guebara Pro-
voost generael/ en Pieter Namtrezen andere. In teekenen der waerheyt heb-
desen onderreckerent met mijn ghewoonlick handteekenen.

Guillame Espallart.

By de Eertshertoghen.

Albert ende Isabel Clara Eugena. Infante van Spatgrien by der gratien
Godts/ Eertshertoghen van Oostenryck/ Heroghen van Burgongien/ van
Lothryck/ van Brabant/ van Limbozch/ van Luxemborch en Geire. etc.

Also om t'onderhouden het Beistant wt ons met de Probitien van Hol-
lant/ Zeclant/ en andere gemaect/ en des te geboertheliker de ghemeene saken
te voozderen en te schieken/ rot eenen vasten en gheduerigen Wyde/ van vooz-
den is tusschen d' onderfaten van d' eenen en d' andere zijde/ te voeden alle goede een-
brachticheit correspondencie: En datmen nochtans verstaet dat ter contrarie
van dien somtijts tusschen desclue/ so in schepen/ wagens/ herbergen maectende
als in andere plaetsen en vergaderingen comen te gebreuen/ pzoopsocken/ que-
stien en geschillen/ ter oorzake van selighe/ of van t'gene des geaffect is ge-
duerende de voozleden oozlogen en andersing d'welcke soude en oge veroorza-
ken een nieuwe differentie/ tweedracht en brekinge vade vooz/ begoude contrich-

So seit, dat wy willende daer tegen versien/ hebbé geinterdicceert en v'oden
interdicceeren en verbiede by desen wel scherpelick aen alle/ so onse onderfate als
andere/dese landen hanterende/ oft aldaer wesende/ van wat State/ qualitey
oft conditie sy sijn/ vooztane d' een tegen d' ander op te wozen. oft te moueren
enige disputatie oft debatten ter saken van de selighe oft van t'gene des ghe-
duerende de vooz. voozleden troublen mach ghepasseert sijn noch ter saken van
dien enige inkerseuse oft afdraghende woozden oft wercken te ghebimplicken
maer dat sy sullen schuldich sijn wt elcanderen hun te draghen in alle stille
wyde en eenbrachticheit/ sonder voozts te stellen contrich schandael in kercken
Processien straten oft andere. so publick/ als particuliere plaetse en vergade-
ringhe/ t'zp met woozden oft met wercken / op pene van ter saken van dien or-
bitralick gestraft te worden ten exemple van andere/ so naer de ghelegentheyt
en circumstantien vande saken beuonden sal wozen te behozen. Ende des
voorzonden hebben wy onsen Zeghel hier aen doen hanghen.

Ghegheben binnen der Stadt van Brussel den 13. Julio 1609.

By de Eertshertoghen in hunnen Raede.

P. Pierrmans.

TRANSLAET.

Sullen alle Verbondene d'een den anderen met beständige getrouwicheyt te ghemet comen/ ende geen van hun allen en sal hem onderwinden zynen Wede-byorder ofte desseluen Onderdanen te onderzucken noch te bezwaren veel min pegheus deselue pet byantlicx booznemen.

Indien daer eentch mis verstant gheresen ware / sal den Quersien van dese Verbintenisse zijn beste doen/ ende arbeiden / datse wederomme met ir alcaanderen veracordeert worden / ende by soo verre als het van nooden is / sal hy hem met des anderen met verbondenen secours & behelpen.

Geen vande Vereenichde en sal wetentlick des anderen byant in zynen gebede lijden/ veel min' deseluen defenderen / waer false niet aller igeur verbolgen. ofte indien het mogelijk is / met alle zyne macht wt den lande verdzijuen.

De Verbondene sullen aen alle canten neerstlich op alles letten / ende t'geens bynemen sullen/ dat hun tot schade gedien mochte/ sullen sy ten spoedichste aen den Quersien rappozteren/ het zy in gheschryfte ofte mondelinghe.

Indien een vande Verbondene onbehoorlicker wijsse soude afballen / soo sal den Quersien metten anderen Verbondenen deseluen voorsich beroepen/ zynen aansprake hoorzen / ende als dan t'ghene booznemen dat totter defensie noodich is / metten spoedichsten als moghelick can wesen / oock met hulpe vande Verbintenisse deseluen ouervallen.

Dan soo yemant vande Vereenichde den anderen onbillicker wijsse ende wt onse gheweldt ofte defacto aenbiede / soo sal hem vermogens de Verbintenisse gheen secours hter toe ghegheuen worden.

De ghedefendeerde partije mach bouen alsulcke ordonnantken / als in der sijner Constitutien begrepen zijn / ende buyten t'secours van de Verbintenisse oock de middelen van executie ghebruycken.

Wanneer een van de Verbondene niet aulhoystepdt van d'andere pet sprekerde ofte rossen dede buyten t'secours vande Verbintenisse / so sal hem sulcx op voozghemelte aengheuen goet ghemaecht worden.

Wanneer totte beractslagtinghen eenparighe vota bielen/ soo sal den Quersien altjdt de wtsprake doen.

Wanneer wt het vertreck eentch perijckel soude spruyten/ soo sal den Quersien met die van den Verbonde macht hebben Ruyters ende Voetvolck te werben.

Dese Verbintenisse sal negghen Jaren achter een dueren.

¶ ¶ ¶.

De andere Wojken sullen vermaent worden hun insgelijck in dese Verbintenisse te begheuen/maer d'affairen worden den Ouersten t'eenemaal in handen ghestelt.

¶ ¶ ¶ ¶.

De Ouerste ofte Generael van dese Verbintenisse is ghetosen gheworden namentlick Hertoch Maximiliaen in Beperen: Ende hem zijn gheadjungeen de Bisschoppen van Wirtsbozch/Wassaw ende Kusbozch.

¶ ¶ ¶ ¶.

Wanneer die van den Verbonde eenydrich op verschepden plaetsen overvallen wierden / soo sal tsecours van de Verbintenisse naer de ghelegentheyt ende noot ghedefendeert worden.

¶ ¶.

Indien het de noot vereyscht een Rijckshery te fourniseren / soo sal alleerlick den Ouersten het Directozium volcomentlick ende byp in handen ghestelt worden.

¶ ¶ ¶.

Soo die banden Verbonde pemants zijn saken aennemen / sal denseluen niet meer ghesoyt noch toeghelaten zijn / met zijne aduerse Partye buyten consent van den Verbonde sich in Aecrooyt te gheuen.

¶ ¶ ¶.

De Ouersten sal van alle toecomende schade ontlast worden.

¶ ¶ ¶ ¶.

Het Secours vande Verbintenisse sal naer des Rijck Matricule een peggelick vande Vereenichde naer de ppositie te werck ghelept en bestelt worden.

¶ ¶.

Die banden Verbonde sullen ten eersten alst moghelick is / ende binnen bestemden tijdt een goede pousie van Penninghen / achtervolgens de Resolutie collectieren / ende sal Jaerlicx hier toe noch versamelt worden.

F I N I S.

